

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio III. Proposita & desideria mala absoluta, & conditionata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

SECTIO III.

Proposita, & desideria mala, absoluta, & conditionata.

SUMMARIUM.

- i. Proposita vel desideria absoluta, & efficacia de re quacunque sive intrinsecè, sive extrinsecè mala, semper sunt mala, pro ratione materie;
- ii. Desideria verò seu proposita conditionata (omnesque sollicitates simplices) sub conditione auferente malitiam actus mala non sunt: saltem graviter.
- iii. Conditionata autem de re intrinsecè mala, sub conditione impossibili verius illicita sunt. Ac
- iiii. Certissime illicita sunt desideria conditionata de rebus quibusvis malis, sub conditione nullo modo auferente malitiam actus.

PRÆNOTATIO.

Actus aliqui, quoad substantiam, & ex objecto suo omninò sunt indifferentes ac liciti, alii verò solum mali, & illiciti, quia lege vel jure positivo prohibentur. *Ut comedere carnes die ieiunii, portare arma vetita, venari, piscari in loco prohibito &c.* Alii actus, quoad substantiam, & ex objecto suo, ita sunt mali, & illiciti intrinsecè, ut nulla abstractione, nulla conditione vel circumstantia addita possint esse vel concipi liciti. *Ut iracundia Dei, blasphemia, heresis, adulterium, &c. necnon verbum ipsum peccatum formaliter.* Alii sunt actus intrinsecè quidem, & quoad substantiam mali, & illiciti, ita tamen, ut per oppositam circumstantiam in aliquo statu vel casu possint esse liciti. *Ut actus homicidii, furti, copula carnalis,*

&c. liciti, & honesti fiunt, auctoritate publica, dispensatione divina in Matrimonio, &c. His positus pono sequentes quatuor.

RESOLUTIONES.

I. Proposita. & desideria absoluta rei mala semper mala.

18 **S**emper mala & illicita sunt proposita vel desideria absoluta, vel efficacia de re quacunque mala, sive intrinsecè; ut si proponas vel desideres *mœchari, furari, occidere*: sive extrinsecè tantum; ut si die jejunii velis *comedere carnes, vel carnare, &c.* Omnes, Ratio est evidens. Quia actus internus habet suam bonitatem, & malitiam ab actu externo, tanquam suo immediato objecto: atqui propositum vel desiderium absolutum, & efficax tendit in externum ut fiendum circa suum objectum à parte rei, secundum omnem suam malitiam cognitam: neq; potest abstrahere à malitia vel prohibitione ullâ actûs; sicut ipse actus v. g. *occidere, vel comedere carnes*, hic & nunc non posset fieri, nisi malus & prohibitus: ergo illa proposita vel desideria semper sunt mala, & peccata pro ratione materiæ. Unde in eorum Confessione semper aperiendæ sunt omnes circumstantiæ in Confessione ipsorum actuum necessariò explicandæ: V. g. *proposui vel desideravi cognoscere conjugatam, monialem, consanguineam: occidere patrem, fratrem, Clericum, furari rem sacram, tanta quantitate, &c.*

secundum Omnes. Cum etiam illi actus interni efficaces tendant in actum externum, ut finem & terminum, semper totam ejus malitiam participant. (Secus dicemus de actibus inefficacibus, & delectationibus morosis) Idem verò dicendum de gaudio vel delectatione ex re illicita jam patrata, ob eandem rationem. Unde caute legendus Sa. v. Confessio. num. 16. dicens: eum, qui delectatus est de peccatis præteritis jam confessis, id solum debere confiteri, non autem exprimere, quæ fuerint peccata, quod in editione Romana deletum fuit. Denique locuti sumus de propositis, & desideriis illicitis efficacibus de præterito, dum res reverà illicita est. Constat enim apud Omnes, non esse per se illicita proposita vel desideria de futuro, quando actus evadet licitus. Ut si die Veneris efficaciter proponas vel desideres comedere carnes die Dominica. Si efficaciter proponas vel desideres ducere, eoque cognoscere uxorem proximi, postquam maritus mortuus fuerit. Neque enim nono præcepto prohiberis concupiscere uxorem proximi, ejusve matrimonium desiderare, pro tempore, quando eris libera à lege viri: sed solum pro hoc tempore, quando, & quatenus uxor proximi est. Qualiter autem liceat desiderare rem materialiter malam, ob necessariam connexionem materiæ, ne idem bis repeti debeat, dicam infra, cum de delectatione morosa.

li 2

II. Con.

II. *Conditione licita.*

19 **L**icita sunt desideria, & proposita conditionata, omnésque volitiones, velleitatis, simplices complacentiæ, &c. sub conditione reverà auferente malitiam actûs propositi per intellectum, etsi re ipsa non subsistente: Idque non tantum in iis, quæ solo jure positivo prohibentur, ut *vellem hodie comedere carnes, nisi esset dies Veneris, nisi prohibitum, nisi peccatum esset, &c.* cum enim comedere carnes (sic de cæteris) sit intrinsecè, & secundum substantiam bonum ac licitum, conditio illa apposita auferit omnem malitiam: Verum etiam de iis, quæ sunt intrinsecè mala, ita tamen, ut in aliquo statu vel casu possint esse licita, & bona; si nimirum desiderentur sub conditione talis statûs vel casûs, conditio enim rursus auferit malitiam actûs propositi, Unde culpâ saltem graviori vacabunt hujusmodi actus: *Vellem prædari, si Deus permitteret: vellem hunc suspendere, hunc inimicum bene ita meritum occidere, si judex essem: ducerem hanc atque cognoscerem, nisi antea uxoratus, nisi Sacerdos, Religiosus, voto astrictus essem, &c.* Communis Doctrina Sanchez lib. 1. Moral. c. 2. n. 24. Vasq. disp. 110. c. 2. Laym. lib. 1. tract. 3. c. 6. num. 10. Ratio est: Quia actus isti inefficaces tendunt in actum externum, non ut finem vel terminum sciendum à parte rei, sed præcisè ut in objectum propositum per intellectum, ideòque ab eo non plus malitiam sumunt, quàm proponatur per intellectum: atqui intel-

intellectus proponens objectum sub tali conditione auferente omnem malitiam actus, nullam in actu malitiam proponit, ut patet: ergo nullam inde sumit malitiam ejus desiderium vel volitio conditionata, & inefficax. Unde, quamvis tibi pure naturæ interdicti sint isti actus externi, v. g. Religiose ducere, & cognoscere uxorem: quia tamen non desideras absolute, & efficaciter, sed solum sub conditione, sufficit tibi matrimonium reverè cogitari posse in eo statu, quo tibi interdictum non esset; ut cum *Vasquez* notat *Sanch.* loco citato.

DIXI. *Culpâ saltem gravi vacabunt.* Negari enim non potest, actus ejusmodi, nisi bono aliquo sine vestirentur, ordinariè ut minimum otiosos esse, & venialiter malos. *Sa. V. Peccatum*, merito hæc vocat periculosa: *Cajetanus V. eod. famas*, & diabolicas tentationes. Sanè maximè cavendum in materia luxuriæ, ne quis ejusmodi actibus, quantumvis conditionatis, & inefficacibus, diutius immoretur, & serio complacereat: quia ob sæpè dictam sympathiam potentiarum, facile influerent in commotionem veneream, & inchoatam saltem pollutionem, non sine mortali culpe periculo, & ob ipsum periculum, incurru. Ulterius optimè monet *Tamb. lib. 10. c. 5. §. 4.* alium hic scopulum cavendum periculosissimum, ne scilicet ejusmodi actus inefficaces, & velleitates procedant ex actuali voluntate absoluta peccaminosa. Tunc enim erunt peccata mortalia, non ex se, sed ex principio, scilicet actuali

malo affectu, à quo imperantur. Hac ratione si-
ne dubio peccares mortaliter, si ex actuali libidi-
noso affectu, seu turpi amore in puellam diceres
Hanc vellem amplecti, si mea uxor esset. Nimi-
rùm, non ex ipso actu conditionato; quem per
appositam conditionem ab omni labe purgalli,
sed ex illo turpi amore, qui illum actum impera-
vit. Idem esset: si ex actuali injusto odio in ini-
micum diceres: hunc occiderem, si iudex essem.

III. Conditionata veriùs illicita.

20 **V**eriùs, & mihi verissimè illicita sunt deside-
ria conditionata, seu velleitates quævis, de
quavis re intrinsecè mala, sub ea ipsa conditione
impossibili, *si non esset mala, si non esset peccatum,*
si non esset offensa Dei, si liceret, &c. Vellem v.
g. Deum odio habere vel destruere, Idolum ado-
rarem, hæreticus fierem, blasphemarem, falsum
jurarem, &c. Item fornicarer, adulterium com-
mitterem, furtum facerem, occiderem hunc.
(Hoc solùm hîc discrimen adverto, quòd in
prioribus, quæ nullo casu licere possunt, nulla alià
subintelligi possit: in posterioribus autem, quæ
aliquo casu licere possunt, possit subintelligi alià
conditio auferens malitiam actûs, ut si dicas: vel-
lem occidere, si non esset peccatum, subintelli-
gens nimirùm, si iudex essem, vel Deus juberet,
&c. tunc recidet in modum præcedentem) Ita
cum aliis Sanchez lib. I. Moral. c. 2. n. 33. Laym.
supra c. 6. Basil. Pontius lib. 10. de Matrim. l.
16. n. 20. Ratio est; quia actus internus sumit
suam

suam malitiam ab objecto proposito per intellectu malo : atqui actus illi intrinsecè mali, seu habentes intrinsecè imbibitam malitiam, non possunt intelligi sine sua malitia intrinsecè imbibita; atque conditio illa apposita nullo modo aufert malitiam actûs, sed manifestam involvit contradictionem: perinde enim est dicere: *vellem fornicari, si non esset peccatum; ac volo peccatum, si non sit peccatum*: affanniæ! ergo voluntas adhuc actuali suo affectu fertur in rem mortaliter malam consequenter adhuc peccabit mortaliter, ac si conditio nulla apposita fuisset. Et sanè, quis non naturali crisi abhorreat ut malum actum istum: *Vellem destruere Deum, si liceret, &c.* Deinde ita conditionatè velle nihil aliud est, quàm optare, ut jure naturæ verita liceant, atq; ita ordo naturæ, ipsaque naturæ rerum immutentur; quod sanè pejus est, quàm ipsa fornicatio vel homicidium semel commissa: pejus enim esset hæc licere, quàm semel committi. Unde opinionem *Vasquez*, non esse mortale, si quis desideret, non esse prohibitas fornicationem, mollitiem, ebrietatem, &c. ad bonum finem, v. g. quia expertus se fragilem, & sæpiùs labi in tale crimen, ne ultrà Deum offenderet; rectiùs improbat *Sanchez cit. num. 23. sm.* Quia bonum totius naturæ, ac naturalis ordinis non potest postponi, ejusque immutatio, quæ gravissimum malum est, desiderari, ob peculiare hujus hominis bonum; maximè, quia hoc potest aliâ viâ consequi, nimirum gratiâ divinâ se contra tentationes muniendo, inquit *Sanchez*

chez allegatus. Advertendum tamen, etiam hoc posse fieri (quod in sequentibus) ut ejusmodi locutione conditionata, aliquando non exprimitur affectus voluntatis actualis in malum per modum optantis; sed solum per modum enuntiantis significetur propensio voluntatis in talem actum prohibitum jure naturæ, atque intrinsecè malum, nisi turpitudine peccati, vel offensâ divina absterret. (Et vide, quàm cautè in hunc secundum modum declinet *Tamburin. lib. 10. c. 5. §. 3. n. 1.* ad finem, qui tamen cum *Vasquez* & aliis contrariam sententiam tuetur) Et tunc constat non esse peccatum; quin potius propensio in peccatum factò motivo reprimatur.

IV. Conditionata certò illicita.

21 **I**llicita sunt sine dubio desideria conditionata, omnèsque volitiones, velleitates, ac complacentiæ simplices, de rebus quibusvis malis, sub tali conditione, quæ nullo modo aufert malitiam actûs, etiamsi à parte rei poneretur, ac poni possit. V. g. *occiderem te, si avolare possem.* Omnes, *Sevchez, Laym. citt.* Ratio est: Quia etiamsi consensus conditionatus nihil ponat in rerum natura ex parte objecti voliti, in voluntate tamen ponit actualem affectum committendi aliquod peccatum, excepta sola conditione illa, quæ minimè aufert malitiam peccati: ac proinde eadem culpa erit, velle illud peccatum v. g. homicidium cum tali conditione, qualis esset, velle illud absq; conditione absolutè: tunc enim mortalis utique: ergo &

Advertendum autem *semel pro semper*, locutionem illam *vellem fornicari, occidere, &c.* dupliciter sumi posse. I. *Optative*, ut significet actualem affectum voluntatis actu volentis, desiderantis, ac optantis talem actum malum, sub dicta conditione: & hoc peccatum esse dicimus. II. *Enuntiative* tantum, ut solum significet propositionem voluntatis ad talem actum, nisi hæc conditio obstaret: & hoc constat non esse peccatum. Afferamus exempla.

I. *Frangerem jejunium, si carnes vel coenam haberem: vellem inebriari, scortari, moechari, si pecunias, vel occasionem haberem. Adulterium cum hac committerem, nisi pœnam, vel infamiam timerem. Hoc scelus parvarem, si venio me aspi- cerem. Vellem furari, si scolas, vel instrumenta haberem, &c.* In sensu optativo, & actuali affectu in tale peccatum, liquidò peccata mortalia sunt. Omnes.

II. *Vellem fornicari, occidere, me ulcisci, &c. si Sacerdos vel Religiosus non essem: aut nisi rationem mei status haberem, &c.* Similiter mortalia sunt, si efferantur optative cum actuali affectu in illa peccata, à quibus præcisè ob rationem tui status te cohibes. At si solum proferantur enuntiative, ut sensus sit: ego infirmitatem meam agnos- cens, fateor, nisi ab hoc sancto vel sublimi statu meo reprimeret, me omninò ita peccaturum, &c. nulla suberit culpa. Eadem est ratio, cum aliqui dicere solent: *Si hoc mihi antea fecissem, quando adhuc junior, studiosus, secularis, miles*
115
fui,

fui, vindictam sumerem, occiderem, in duellum provocarem, &c. Item: *si adhuc essem junior, fornicari cum hac vellem, &c.* siquidem adsit vera voluntas fornicandi, ulciscendi, occidendi, dummodò occasio priori tempore accidisset; aut quis ad eum malum finem verè optet adesse modò adhuc prius tempus, verè lethale est; sicut si optas te non esse Sacerdotem, vel Religiosum, quò fornicari vel occidere posses. At si sensus iterum sit enuntiativus: nimirum priori tempore talis eram, ut accepta tali injuria, omninò vindictam sumerem: oblata tali occasione omninò peccasse m, &c. modò autem nullus adeit voluntatis consensus, neque culpa ulla aderit. Memini simplicissimi atque optimi Seniculi, qui subinde à junioribus irritatus, excussis lachrimis, manum in pugnum contractam ostentans dicere solebat vernaculè in hunc sensum: *O tu! gratias age Deo, quò datus sim, qualis antea eram: quam vellem tibi munda dare unum retundum par alaparum!* Credo ipsum, ultra motum fortè venialem iræ, præcepta in quinto præcepto nihil deliquisse, & solum enuntiativè locutum.

III. *Vellem peccare, furari, carnes comedere &c. nisi timerem DEum:* optativo sensu, cum actuali affectu peccandi, nisi servilis Dei timor absterreret, lethale est: at sensu indicativo, significare suam tantum infirmitatem, & propensionem in peccatum, utpote, *credo me omninò peccaturum,* nisi timor DEI refrænaret, malum non est: resolvitur enim in hanc causalem: *Quia Deum timeo,*

meo, nolo peccare, aliàs fortè peccaturus. Et
liquidem sit timor filialis ex motivo charitatis, &
metu offensæ Dei, super omnia amati, summè me-
morius erit: si ser vilis tantùm ex metu pœnæ, sal-
tem non malus. Atque eadem prorsus ratione,
dicere: *Peccarem nunc mortaliter, si infernus non*
esset, &c. optativè, volendo peccatum, & quasi
optando infernum non esse, ut liberiùs peccare
possis; mortale est sine dubitatione: quia conditio
apposita nullo modo aufert malitiam actûs. At
eventuatiivè tantùm ostendere pronitatem in pec-
catum, nisi metus pœnæ coereret: ut sensus ite-
rum sit: Nolo peccare, quia infernus est; alioquin
facile peccaturus, nec tentationem præsentem
superaturus, &c. culpâ vacat. Rectè enim Ca-
tholicalis apud Tambur. *cit. c. 5. §. 5. n. 5.* dicit:
Nunquam est peccatum velle relinquere peccatum
ob timorem inferni, vel ob amissionem honoris. Ob
quæcumque enim finem peccatum relinquatur,
peccatum non est. Quin communi doctrina Ca-
tholicorum, attritio ad Sacramentum pœnitentiæ
sufficiens, utique non mala, fundatur in ejusmo-
di timore. Vide etiam dicta de metu *supra c. 2.*
num. 50.

IV. *Si Deus vellet Petrum mori, gauderem,*
&c. Si significes affectum antecedentem ad di-
vinam voluntatem, quia scilicet velles, ut DEUS
vellet Petrum mori; idem erit, ac optare ipsam
mortem Petri, ideóque, si injustè, peccatum mor-
tale. At verò, si significes affectum solum con-
sequentem ad voluntatem divinam: quod nimi-
rùm

rùm postquam DEUS voluisset Petrum mori, cum gaudio velle, voluntatem tuam conformare cum divina, de se actus optimus est secluso omni maligno affectu in Petrum, vel complacentiâ de malo ipsius: quod securum est, si persona chara sit suspectum valde, si persona sit aliâs exosa. Vide Sanchez l. I. Moral. c. 2. n. 29.

SECTIO IV.

Delectatio morosa, rationalis, sensibilis, &c.

SUMMARIUM.

22. Delectatio morosa quia sit rationalis: sensibilis: & qualis in ea ordinariè sit processus.
23. Omnis delectatio morosa, rationalis, & sensibilis adfuit peccatum.
24. Pro ratione materia tamen: mortale, vel veniale?
25. Si sit de ipsa re, cogita formaliter (sive intrinsicè, sive extrinsicè) mala.
26. Et voluntaria.

PRÆNOTATIO.

22 **D**electatio morosa definiiri solet: *Simplex complacentia voluntaria de re illicita, sine intentione eam opere implendi, ideòque sic dicta: non à mora temporis, cum etiam fieri possit in instanti, sed à mora ac immoratione consensus, quòd nimirum voluntas libero consensu in solo motu delectationis circa opus cogitatum immoretur, & acquiescat, absque intentione ulterius tendendi in opus ipsum. Duplex est, rationalis, & sensibilis.*

II. Delectatio morosa rationalis, potius gaudium,